

Schaalvergroting door ogen van jongeren

Het NAJK debatteerde de afgelopen tijd over schaalvergroting in de veehouderij. Maandagavond was oud-minister Hans Alders bij GRAJK-bestuurders te gast om zijn visie te geven op het groter worden van de agrarische bedrijven. Volgens de opsteller van het rapport 'Van mega naar beter' moeten politici en

de sector een keuze maken. Melkveehouder Thijs Neutel wil binnen tien jaar graag doorgroeien naar 180 koeien. „Schaalvergroting is essentieel voor de sector”, zegt hij. Ook architect Nynke-Rixt Jukema heeft een duidelijke mening. „Boeren moeten dicht bij zichzelf blijven.”

Tekst: Tienke Wouda

‘We liggen onder een vergrootglas’

Schaalvergroting is essentieel voor de ontwikkeling van de sector, vindt melkveehouder Thijs Neutel (26) uit het Groningse Saaksum. „We moeten ons alleen wel afvragen op welke manier we stappen zetten. We liggen onder een vergrootglas. De tijd van alleen maar groeien is voorbij.”

Melkveehouder Thijs Neutel: „Het gaat om de license to produce. Op dat terrein moet er echt wat gebeuren, anders gaat de melkveehouderij op slot. Dat hebben we ook al in andere sectoren gezien.”

Foto: Omke Oudeman

Thijs Neutel heeft samen met zijn ouders een melkveebedrijf met tachtig koeien en 64 hectare zware kleigrond. Daarnaast werkt hij als ZZP'er bij andere agrarische bedrijven. „Binnen tien jaar willen wij graag naar 180 koeien met drie melkrobots. We willen niet groeien om het groeien, maar omdat het past in onze bedrijfsvoering. Door het bedrijf te vergroten kunnen we meer automatiseren en meer personeel inschakelen. Hierdoor word je als ondernemer flexibeler in de invulling van je tijd. Daarbij komt dat we in een gebied wonen waar nog ruimte is voor uitbreiding en waar we weinig last hebben van natuur of stadsuitbreiding.”

Thijs vervult net als zijn ouders een aantal bestuursfuncties. Zo is hij actief in het GRAJK en zit hij in de jongerencommissie van CRV en in de ledenraad van Rabobank Noordenveld West Gro-

ningen. „Dat verbreedt mijn horizon.” Schaalvergroting is niet voor iedereen weggelegd, beseft de bedrijfsopvolger. Dat gaf Alders maandagavond in zijn uitleg over het rapport 'Van mega naar beter' ook duidelijk aan, meldt de jonge boer. „In essentie gaat het niet echt over

aantallen, maar veel meer om de manier waarop er geproduceerd wordt. Daar kan misschien niet elke ondernemer zich in vinden en niet elk gebied in Nederland is even geschikt voor grootschalige landbouw, met grote stallen in het landschap en veel transportbewegingen.”

De bijeenkomst was voor Thijs zeer verhelderend. „De megastallendiscussie en in het verlengde daarvan het imago van de veehouderij is ontzettend actueel en een van de belangrijkste onderwerpen die op dit moment spelen binnen de sector. Het gaat om de license to produce.

Op dat terrein moet er echt wat gebeuren, anders gaan we als melkveehouderij op slot. Dat hebben we ook al in andere sectoren gezien.”

Dat Alders de sector en de politiek oproept om nu echt keuzes te maken, vindt Neutel dan ook terecht. „We hebben als melkveehouderij nu nog een goede naam, maar we liggen wel onder een vergrootglas. De media-aandacht voor het Schmallenberg-virus geeft dat maar weer eens aan. We zullen er daarom alles aan moeten doen om dat imago te behouden en te verbeteren. Ik ben daarom blij dat organisaties als AJK, LTO en FrieslandCampina hierop inspelen.”

Transparantie is daarbij erg belangrijk. „Zelf ben ik ook altijd open en eerlijk als ik met mensen buiten de landbouw praat. Daarnaast vind ik het belangrijk dat het bedrijf er netjes en verzorgd bij ligt. Dat is het visitekaartje dat je afgeeft. Wanneer wij een nieuwe stal gaan bouwen, doe ik dat op een manier die zo weinig mogelijk opvalt in het landschap. Op dit moment hebben we zelf de koeien jaarrond binnen, toch ben ik blij met de weidepremie van FrieslandCampina. Het stimuleert boeren de koeien buiten te houden. Dat is een van de belangrijkste uithangborden van de melkveehouderij.”

Architect Jukema: ‘Het is een soort van gekte’

Boerendochter Nynke-Rixt Jukema (32) heeft een eigen architectenbureau NRJ architectuur in Leeuwarden. Daarnaast is ze docent omgevingsbewust bouwen aan AOC Friesland. Over schaalvergroting heeft ze een duidelijke mening. „Het is een soort van gekte. Half Friesland is zo ongeveer van de bank.”

Hoe kijk jij tegen schaalvergroting in de veehouderij aan?

„Ik ben drie jaar welstandsarchitect bij Hûs en Hiem geweest. Toen heb ik veel stallen getoetst. Natuurlijk moet een koe

voldoende licht, lucht en ruimte hebben. Maar de goot en de nok moesten steeds hoger. Iedere aannemer had zo zijn eigen theorie. Veel veehouders deden elkaar na.

„Als de buurman groter bouwt, moet ik ook, vinden veel boeren. Daarbij steken ze zich diep in de schulden. Ze doen precies hetzelfde als de mensen in een nieuwbouwwijk. De burens hebben twee auto's voor de deur, dus wij moeten ook twee auto's. Het ligt overigens niet alleen aan de veehouders, ook de overheid stuurt de ondernemers een richting in door de vele subsidies. Ik vind dat boeren dicht bij zichzelf moeten blijven. Het gaat uiteinde-

lijk om de kwaliteit van de melk en dat de beesten ziektevrij zijn.”

Een boer moet natuurlijk ook een goede boterham kunnen verdienen.

„Dat klopt. En dat kunnen ze ook met een bedrijf met honderd koeien, is mijn overtuiging. Daarvoor heb je heus geen driehonderd of vierhonderd koeien nodig. Daarbij vraag ik me af of de ondernemers op grote bedrijven nog een echte relatie met de beesten hebben. Een goede relatie met koeien is volgens mij het allerbelangrijkste.”

Transparante bedrijfsvoering en een open blikveld van de ondernemer zijn belangrijk, vindt het NAJK.

„Daar ben ik het deels mee eens. Maar het moet niet zo zijn dat een ondernemer het probleem kan oplossen met een theeschenkerij op het bedrijf. Het moet niet een soort excuus worden: hiermee willen ze laten zien dat ze niets te verbergen hebben. Dat is helemaal niet nodig. Ik vind het veel beter dat boeren samen met hun coöperatie ervoor zorgen dat een deel van hun vlees of melk in de schappen van de supermarkt in het dorp ligt. En dat een consument weet waar het vandaan komt en niet bang hoeft te zijn om dat te consumeren.”

Wat raad je jonge boeren aan die van plan zijn een nieuwe stal te (laten) bouwen?

„Vraag je af hoe je je toekomst ziet en ga hierbij uit van verschillende scenario's. Wat wil je met je stal over pakweg twintig, dertig jaar? Is het dan nog wel een boerenbedrijf? Mijn overgrootvader ontwierp proefboerderij Wigledam in Sneek voor 44 koeien. Later kwam er een jeugdherberg en een zeilschool in. Nu is het een moskee. Ik vind het een mooi voorbeeld van hoe je een agrarisch bedrijf kunt hergebruiken.

„Houd zo veel mogelijk ballen in de lucht. Blijf dichtbij je zelf, ga niet te geforceerd aan de slag. Je hoeft niet elk jaar een nieuwe trekker en je hoeft niet meteen

een grote stal voor vijfhonderd koeien. We leven in een kwetsbare tijd, de rentes gaan misschien omhoog. Je kunt de stal ook in fases bouwen of een tijdelijke stal bouwen. Denk hierbij aan een boogstal die je makkelijk kunt verplaatsen.”

Jouw overgrootvader Anne Frederiks Hoekstra (1876-1947) was ook architect. Zie jij overeenkomsten en verschillen in jouw werk en dat van hem?

„Tijdens mijn studie deed ik onderzoek naar hem. Bijzonder aan zijn werk is de directe verbondenheid met zijn omgeving. Dat is een overeenkomst tussen ons. In zijn tijd ging het meer over innovatie, in mijn tijd meer om maatschappelijk draagvlak. Mijn overgrootvader was voor vernieuwing en ontwierp bijvoorbeeld de nieuwste gemalen zodat het land niet meer te nat was. Ook ik heb gesprekken met het waterschap, deze keer niet vanuit functioneel oogpunt maar over hoe we gemalen landschappelijk kunnen inpassen.”

Architect en globalist Rem Koolhaas zei onlangs in NRC Handelsblad dat het platteland de frontlinie van de verandering is, stipt Jukema ten slotte aan. „Met andere woorden: in de stad is te veel verknald. Die veranderingsopgave, dat klopt. Boeren moeten echter blijven wie ze zijn, trots zijn op wat ze doen en zich verbonden blijven voelen met hun dieren en het landschap.”

Architect Nynke-Rixt Jukema op het door haar ontworpen 'stekje'. „Boeren moeten dicht bij zichzelf blijven.”

Foto: Sjoerd de Vries